

ЛІТЕРАТУРА

1. Харитонов Є. О., Калітенко О. М. Цивільний кодекс України / Є.О. Харитонов, О. М. Калітенко. – Харків: ТОВ «Одіссей», 2003. – 586 с.
2. Харитонов Є. О. Рецепція римського приватного права (теоретичні та історико- правові аспекти) / Євген Олегович Харитонов. – Одеса: Одеський державний університет ім. І.І. Мечникова, 1997. – 281 с.
3. Орач Є. М., Тищик Б. Й. Римське приватне право [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7631.html> – (Дата звернення: 15.03.2019).

Олена Мусафірова,
студентка 1 курсу магістратури
гуманітарно-економічного факультету
Наук. керівник: **К.Б. Дудорова,**
к. ю. н., доцент (БДПУ)

**ПОЗОВ ПРО УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД У ЗДІЙСНЕННІ
ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ТА РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОМ:
ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Актуальність дослідження. Право власності належить до найважливіших майнових прав учасників цивільних правовідносин. Власність – невід’ємний елемент особистої свободи, саме тому питання щодо її гарантій та захисту перманентно стоять на перших місцях у цивільному праві України.

Ступінь досліджуваності проблеми. Вивченням цієї теми займалися такі науковці, як О.В. Дзера, О.О. Кот, Н.С. Кузнецова, Р.А. Майданик, Є.О. Харитонов та ін.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі теоретичних і практичних аспектів застосування такого засобу захисту права власності як позов про усунення перешкод у здійсненні права користування та розпорядження майном.

Методи дослідження. У роботі були використані такі методи: формально-юридичний, порівняльний, узагальнення тощо.

Сутність дослідження. Конституція України у ст. 41 закріплює принцип непорушності права власності та визначає, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Порушення права власності може мати місце, зокрема, у випадках незаконного обмеження власника у реалізації ним правомочності щодо користування або розпорядження майном. Ст. 391 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) надає власнику можливість захистити порушені права шляхом пред’явлення негаторного позову (від лат. «actio negatoria»).

Негаторний позов – це вимога власника (чи титульного володільця) усунути порушення з боку третіх осіб у здійсненні ним прав, які не пов’язані з позбавленням володіння майном, але створюють перешкоди в користуванні та розпорядженні власністю.

Щодо співвідношення позову про витребування майна з чужого

незаконного володіння (віндикаційного) та негаторного позову, то аналіз положень статей 387 та 391 ЦК свідчить, що вони мають різну мету, пред'являються за принципово різних обставин і захищають різні правомочності у складі права власності. Висловлена теза знайшла обґрунтування у позиції Верховного Суду України стосовно неможливості одночасного пред'явлення позову про витребування майна із чужого незаконного володіння (так як віндикація – це позов неволодіючого власника про витребування майна від володіючого невластника) і про усунення перешкод у здійсненні права користування та розпорядження своїм майном (оскільки це позов про захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння) [1].

Негаторний позов пред'являється у випадках, коли власник має свою річ у володінні, але дії інших осіб перешкоджають йому вільно її використовувати її або розпоряджатися нею.

Предметом негаторного позову є вимога власника, який володіє майном, до третіх осіб про усунення порушень його права власності, що перешкоджають йому користуватися, розпоряджатися майном тим чи іншим способом. *Підставою для подання такого позову є вчинення третьою особою перешкод власнику в реалізації ним повноважень розпорядження або користування належним йому майном. Наприклад, потреба у застосуванні засобів негаторного захисту виникає тоді, коли інші особи самовільно зводять споруди, якими унеможливають підходи і під'їзд до будинку власника; здійснюють ремонт будинку так, що це спричиняє перешкоди чи небезпеку для проживання інших співвласників [3].* Слід зазначити, що такі дії третьої особи мають носити протиправний характер, наприклад, вчинятися без належних дозвільних документів, з порушенням правил забудови тощо.

Ст. 391 ЦК не встановлює обов'язкову ознаку протиправності дій особи, однак, у судовій практиці відзначається необхідність наявності протиправності у діях особи-відповідача: у п. 7 інформаційного листа ВАСУ «Про деякі приписи законодавства, яке регулює питання, пов'язані із здійсненням права власності та його захистом» від 31.01.2001 р. зазначається, що для подання негаторного позову не вимагається, щоб перешкоди до здійснення права користування й розпорядження були результатом винних дій відповідача чи спричиняли збитки, достатньо, щоб такі дії (бездіяльність) об'єктивно порушували права власника і були протиправними [2, с. 45].

Незважаючи на те, що вищезазначений лист датований ще 2001 роком, ці положення так і не були відображені у Цивільному кодексі України. Вважаю доречним висловити пропозицію щодо доповнення ст. 391 ЦК пунктом про протиправність зазначених перешкод.

Висновки. Чинне законодавство України гарантує захист права власності на майно. Порушення зазначеного права може мати різні форми, у тому числі не пов'язані з позбавленням права володіння. У такому випадку ефективний варіант захисту – пред'явлення негаторного позову, тобто вимоги усунути перешкоди у здійсненні права користування та розпорядження майном.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз деяких питань застосування судами законодавства про право власності при розгляді цивільних справ: Узагальнення Верховного Суду України від 01.07.2013 р. URL: https://taxlink.ua/ua/tax_explained/analiz-deyakh-pitan-zastosuvannya-sudami-zakonodavstva-pro-pravo-vlasnosti-pri-rozglyadi-civilnih-sprav
2. Кот О. Захист речових прав: теорія та судова практика / О.Кот // Вісник Верховного Суду України. – Київ, 2017. – № 10. – С. 37-48.
3. Цивільне право України. Особлива частина: підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. 3-тє вид., переробл. і доповн. К. : Юрінком Інтер, 2010. – 1174 с. URL: https://pidruchniki.com/1657072249700/pravo/tsivilne_pravo_ukrayini_osobliva_chastina

Анастасія Рожкова,

студентка 2 курсу

гуманітарно-економічного факультету

Наук. керівник: **К.Б. Дудорова,**

к. ю. н., доцент (БДПУ)

ВСТАНОВЛЕННЯ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Одним з показників сучасної демократичної держави є рівень її турботи про осіб, що потребують особливих форм соціально-правової допомоги та захисту. Саме тому розгляд питань призначення опікунів та піклувальників є однією з актуальних проблем цивільного та сімейного права.

Ступінь досліджуваності проблеми. Дослідженням даного питання займалися такі вчені, як Д.Н. Боброва, Є.О. Харитонов, Ю.С. Червоний, Я.М. Шевченко.

Метою дослідження є комплексний аналіз питань встановлення опіки та піклування в Україні.

Методи дослідження. У роботі були використані такі методи: формально-юридичний, порівняльний, узагальнення тощо.

Сутність дослідження. Питання опіки та піклування регулюються насамперед Цивільним кодексом України (далі – ЦК), Сімейним кодексом України (далі – СК), Порядком провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008р.(далі – Порядок). Законодавче регулювання правовідносин у сфері опіки та піклування має низку проблемних та неузгоджених питань.

Відповідно до ст. 55 ЦК опіка та піклування встановлюються з метою забезпечення особистих немайнових і майнових прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх осіб, а також повнолітніх осіб, які за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої права та обов'язки. Опіка та піклування встановлюються органом опіки та піклування або судом за поданням органу опіки та піклування.